

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD)

Planas svetur gyvenantiems Lietuvos žmonėms susigrąžinti

Sugrįžtanti Lietuva

Vilnius, 2016

Masinį gyventojų išvykimą iš Lietuvos laikome didžiausia mūsų valstybės vidaus problema. Dėl to ilgus metus prastėja šalies demografinė situacija, mažėja dirbačiųjų skaičius ir kyla daugybė kitų iššūkių sėkmingai Lietuvos raidai. Statistika rodo, kad 2015 metais į Lietuvą imigravo 22130 asmenų. Net 83 procentai iš jų buvo sugrįžtantys iš emigracijos Lietuvos piliečiai. Vadinasi, lietuviai yra linkę išlaikyti ryšius su Tėvyne ir sugrįžtų esant galimybei joje dirbti ir užsidirbti. Tačiau žmonės čia grįš tik tuo atveju, jei politikai ir verslininkai dirbs išvien. Todėl esame pasirengę ne tik iš esmės keisti valstybės įstaigų požiūrį į pilietį, bet ir, svarbiausia, padėti verslui visoje Lietuvoje sukurti daugiau gerai apmokamų darbo vietų.

Nėra abejonių, kad sugrįžtančiųjų iš emigracijos Vakaruose įgautos žinios, išsilavinimas, patirtis ir kompetencijos Lietuvai būtų nepaprastai naudingos – nuo to didele dalimi priklauso valstybės ekonominė sėkmė. Kitaip sakant, emigracija nėra tik labai pavojingas demografinis reiškinys – tinkamai suvaldytas, šis procesas gali ženkliai prisidėti prie mūsų šalies ekonominio suklestėjimo. Todėl svetur išvykusių tautiečių susigrąžinimas mums yra strateginio lygmens tikslas.

Suvokiame, kad emigracija nėra atskiras fenomenas, kuriam išspręsti užtenka vienos ar kelių stebuklingų priemonių. Tai traktuojame kaip tiesioginį visumos ekonominių ir socialinių problemų – visų pirma žemo darbo užmokesčio ir iš to kylančios socialinės atskirties – rezultatą. Matydami emigracijos problemą kaip integralią, savo parengtame Plane Lietuvai¹ numatome priemonių paketą, skirtą Lietuvą paversti klestinčia valstybe, kurioje kuriasi naujos gerai apmokamos darbo vietos. Įgyvendindami šį planą užtikrinsime, kad iš Lietuvos nebereiktų emigruoti – kad europietišką gerovę, kurios žmonės šiandien ieško svetur, būtų galima susikurti dirbant čia, savo Tėvynėje.

Nepaisant to, jog tyrimai rodo, kad gerėjanti ekonominė situacija (augantys atlyginimai, mažėjantis nedarbo lygis, pozityvi tolėsnė ūkio augimo perspektyva) yra pats svarbiausias motyvas išvykusiesiems sugrįžti į tėvynę, vien to nepakanka. Tam, kad į mūsų šalį grįžtų daugiau lietuvių nei iš jos išvyktų, reikalingos aktyvios valstybės

¹ Su visu Planu Lietuvai galite susipažinti čia: <http://tsajunga.lt/rinkimai/programos/ekonominis-planas-lietuvai/>.

priemonės bei dėmesys emigravusiųjų atžvilgiu.

Todėl, greta ilgai laukto Lietuvos ekonominio proveržio pasiekimo, per 4 ateinančius metus įgyvendinsime papildomas priemones svetur įsikūrusiems Lietuvos piliečiams susigrąžinti. Tai darysime palaikydami nuolatinis ryšius su užsienyje gyvenančiais ir grįžti svarstančiais tautiečiais, palengvindami įsikūrimo Lietuvoje procesą ir suteikdami visą reikiamą pagalbą čia ieškantiems darbo. Viso to reikia tam, kad užsienyje gyvenantiems lietuviams būtų patogiu ir paprastu sugrįžti.

1. Nuo Globalios prie Sugrįžtančios Lietuvos

Siekiamo žengti žingsnį nuo Globalios link Sugrįžtančios Lietuvos – ne tik išlaikyti kuo glaudesnius ryšius su svetur gyventi išvykusiais lietuviais, bet ir kuo didesnę dalį jų susigrąžinti – kad užuot dirbė ir šeimas kūrė užsienyje, jie tai galėtų daryti savo Tėvynėje. Todėl ketiname laikytis dviejų diasporos politikos kryptių – sustiprinti išvykusiųjų ryšį su Lietuva ir aktyviomis priemonėmis padėti laikinai išvykusiems grįžti. Jei pirmoji dalis šiuo metu bent iš dalies atliepiama Globalios Lietuvos strategijoje, tai antrosios krypties atžvilgiu kol kas stokojame veikiančių politikos instrumentų. Būtent tokius instrumentus ir siūlome šiame plane.

Drąsiai sakome – Lietuvai reikia kiekvieno piliečio. Todėl inicijuosime pagrindinių parlamentinių partijų susitarimą dėl diasporos politikos. Sieksime, kad šio susitarimo pagrindu taptų dvigubos pilietybės įteisinimas mūsų tautiečiams, gyvenantiems Europos Sąjungos ir NATO valstybėse, bei šiame plane aptariamoms priemonėms, padėsiančios susigrąžinti svetur gyvenančius piliečius.

1.1 Kad išvykusieji išgirstų, jog yra laukiami – veiksmingesnė valstybės komunikacija

Užmegsime artimesnius ryšius tarp svetur ir Lietuvoje gyvenančių lietuvių

- a) Per lietuvių bendruomenes bei Lietuvos atstovybes užsienyje rinksime informaciją apie sugrįžti ketinančius tautiečius ir su kiekvienu jų užmegsime ryšį. Bendraudami su grįžti svarstančiais lietuviais, sužinosime, kas juos labiausiai stabdo bei skatina priimti sprendimą persikelti atgal į Lietuvą. Manome, kad tokia iniciatyva padės užsienyje gyvenantiems Lietuvos žmonėms pajusti, kad Tėvynėje jie laukiami, o

politikams – geriau suvokti tikrąją užsienio lietuvių situaciją.

- b) Nepaisant to, kad jų nėra Lietuvoje, nemaža dalis svetur gyvenančių lietuvių nori prisidėti prie savo Tėvynės gerovės. Todėl nepraleisime unikalios progos pasinaudoti užsienyje dirbančių tautiečių žiniomis ir ryšiais įvairiose profesinės veiklos srityse. Skatinsime svetur gyvenančius ir dirbančius tautiečius tapti neoficialiais Lietuvos ambasadoriais ir skleisti žinią apie Lietuvą kaip užsienio investuotojams draugišką šalį. Imsime pavyzdį iš Airijos ConnectIreland iniciatyvos ir, priklausomai nuo sukurtų darbo vietų, finansiškai atsidėkosime už kiekvieną sėkmingą tarpininkavimą tarp potencialaus investuotojo ir agentūros Investuok Lietuvoje.

Tiksli ir lengvai prieinama informacija apie galimybes Lietuvoje

- a) Atnaujinsime iniciatyvą www.renkuosilietuva.lt. Skirsime reikiamas lėšas šios interneto platformos pertvarkymui ir jos žinomumui didinti. Užtikrinsime, kad tinklapyje būtų aiškiai, interaktyviai ir detalai pateikiama visa į Lietuvą grįžti ketinantiems žmonėms svarbi informacija (nuo verslo steigimo sąlygų iki socialinės ir sveikatos apsaugos ar vaikų švietimo klausimų) bei integruota darbo paieškos ir pasiūlymų platforma.
- b) Pasiūlysiame nemokamą 24/7 veikiančią konsultacijų telefonu ir internetu paslaugą, veikiančią vieno langelio principu. Ši linija leis užsienyje gyvenantiems tautiečiams užduoti bet kokius juos dominančius su grįžimu gyventi į Lietuvą susijusius klausimus ir gauti atsakymą arba iš karto, arba (tais atvejais, kai reikalinga atsakingos institucijos analizė), ne vėliau kaip per 14 dienų.
- c) Parengsime informacinį leidinį svarstantiems sugrįžti. Šiame leidinyje bus pateikta informacija visais grįžti planuojantiems tautiečiams rūpimais klausimais: būtini veiksmai prieš grįžimą, kelionės į Lietuvą praktiniai aspektai, pagrindiniai formalumai sugrįžus į Lietuvą, darbo ir būsto paieška, informacija apie verslo steigimą bei mokesčius, mokslo/ikimokyklinio ugdymo įstaigas, sveikatos apsaugą ir kita.

1.2. Naikinsime biurokratinę kliūtį, kad formalumai netemdytų džiaugsmo grįžti

namo

- a) Supaprastinsime ir pagreitinsime užsienio šalyse įgytų kvalifikacijos, profesinės veiklos licencijų, diplomų, vairuotojo pažymėjimų bei kitų dokumentų pripažinimą Lietuvoje.
- b) Į Lietuvą gyventi grįžtantiems žmonėms iš karto – dar oro uoste – padėsime greitai ir paprastai susitvarkyti visus su socialiniu ir sveikatos draudimu susijusius formalumus. Taip pat kiekvieną sugrįžtantį tautietį aprūpinsime svarbiausios informacijos paketu apie tolesnius žingsnius įsikuriant Lietuvoje – nuo vaikų registracijos į ikimokyklines/mokyklines įstaigas iki verslo kūrimo sąlygų bei mokestinės aplinkos.
- c) Kiekvienam grįžtančiam žmogui priskirsime asmeninį konsultantą, kuris pirmus tris mėnesius po atvykimo į šalį nemokamai konsultuos įsikurimo, nuolatinio gyvenimo ir darbo Lietuvoje klausimais.
- d) Siekdami kuo efektyviau įgyvendinti svetur gyvenančių lietuvių susigrąžinimo programą, nuolat konsultuosimės su į Lietuvą gyventi sugrįžusiais žmonėmis. Tai leis tiksliai identifikuoti spręstinas biurokratinės problemas ir padės sukurti dar efektyvesnę Lietuvos žmonių susigrąžinimo sistemą.

1.3 Sugrįžusiems padėsime susikurti savo gerovę

Mokestinė ir finansinė parama

- a) Iš emigracijos grįžusiems ir savo verslus Lietuvoje norintiems steigti tautiečiams pasiūlysimė kreditus lengvatinėmis sąlygomis ir verslo pradžios krepšelį – paslaugų paketą, leisiantį paprasčiau ir pigiau pradėti nuosavą verslą, bei padėsime išvengti dvigubo apmokestinimo.
- b) Sekdami pasiteisinusiais Estijos bei Izraelio pavyzdžiais, į Lietuvą visam laikui grįžtantiems tautiečiams teiksime finansinę paramą būtinosioms persikėlimo išlaidoms, įskaitant ir lėktuvo bilietą, padengti.

Pagalba jaunoms šeimoms: būsto programa

a) Norime, kad žmonės kurtų šeimas ir augintų vaikus Lietuvoje, o ne užsienio šalyse. Todėl įsipareigojame įgyvendinti programą, kuri padės jaunoms šeimoms įsitvirtinti ir įsigyti pirmąjį būstą. Tikime, kad tai paskatins jaunas šeimas grįžti ir gyvenimą kurti gimtinėje, o svarstančius išvykti jaunos žmones – pasilikti Lietuvoje. Valstybės teikiamos paramos mastas priklausys nuo jaunos šeimos auginamų vaikų skaičiaus:

- jaunai šeimai, turinčiai 1 vaiką kompensuojant iki 10 proc. pradinio įnašo sumos;
- jaunai šeimai, turinčiai 2 vaikus kompensuojant iki 15 proc. pradinio įnašo sumos;
- jaunai šeimai, turinčiai 3 ir daugiau vaikų kompensuojant iki 20 proc. pradinio įnašo sumos.

b) Pirmojo būsto programoje numatysime galimybę ir sąlygas jaunoms šeimoms panaudoti sutartimi įsigyti laisvos valstybinės žemės sklypus, tinkamus gyvenamųjų namų statybai, kai šeima nori statyti nuosavą būstą, bet neturi kitokio nekilnojamo turto. Iš valstybės gavusi žemės sklypą, tokia šeima įsipareigos per Vyriausybės nustatytą laikotarpį gautoje žemėje pastatyti gyvenamąjį būstą. Pastačius tokį būstą, šeimai žemė, kurioje stovi naujai pastatytas gyvenamasis nekilnojamas turtas, bus suteikiama nuosavybės teise, įsipareigojant 10 metų jos neparduoti.

Sugrįžusių šeimų poreikius atitinkantis švietimas

- a) Į Lietuvą sugrįžusių tautiečių vaikams, kurių lietuvių kalbos įgūdžiai turėtų būti tobulintini, pasiūlysime specialią nemokamą lietuvių kalbos mokymo programą.
- b) Bendrojo ugdymo srityje dirbančius pedagogus parengsime profesionaliai spręsti situacijas, kai kyla sunkumų dėl kartu su tėvais į Lietuvą iš užsienio parvykusių vaikų integracijos mokyklos bendruomenėje.

1.4 Susigražinsime talentingiausius

- a) Bendradarbiaudami su verslu įgyvendinsime protų susigražinimo programą Dirbk Lietuvoje. Tikslingai ieškosime geriausiuose pasaulio universitetuose besimokančių ar pažangiausiose įmonėse dirbančių Lietuvos protų ir jiems pasiūlysimė jų kvalifikaciją atitinkančias gerai apmokamas darbo vietas viešajame ar privačiame sektoriuose.
- b) Padedant vietos lietuvių bendruomenėms bei Lietuvos diplomatinėms atstovybėms užsienyje, rengsime darbo ir verslo kontaktų mugės ten, kur gyvena daugiausiai lietuvių – Jungtinėje Karalystėje, Norvegijoje, Airijoje, Vokietijoje, JAV ir kitur. Ši iniciatyva leis užmegzti tiesioginius darbdavių, investuotojų ir potencialių darbuotojų kontaktus bei paskatins didesnę dalį tautiečių grįžti dirbti ir gyventi Lietuvoje.
- c) Užtikrinsime programos Kurk Lietuvai, kaip pasiteisinusio talentų, išsilavinimą ir profesinės patirties įgijusių užsienyje, susigražinimo į Lietuvą instrumento, tęstinumą ir didesnę jos finansavimą.
- d) Įsteigsime valstybės finansuojamų postdoktorantūrinių studijų programą, į kurią galės pretenduoti visi lietuviai (ne tik piliečiai) bei sukursime atskirą studijų programą užsienyje gyvenantiems lietuviams anglų-lietuvių kalbomis.
- e) Sukursime programą užsienyje gyvenančių lietuvių kilmės akademikų įtraukimui į bendrus mokslinius projektus, kviesime juos būti profesoriais (speciali programa dėstytojams), darbų recenzentais bei moksliniais bendradarbiais Lietuvoje.

1.5 Daugiau gerų idėjų emigracijos iššūkiui spręsti

- a) Valstybės Reformų smegenų centre (daugiau apie jį – Plano Lietuvai valstybės valdymo pertvarkos dalyje) sutelksime geriausius migracijos srityje besispecializuojančius akademikus, analitikus ir viešosios politikos ekspertus, kurie valstybei nuolat teiks pasiūlymus, kaip būtų galima tobulinti šalies diasporos politiką.

Pagrindiniai programos veiklos rodikliai

Įvardintas priemonės išvykusiesiems susigrąžinti ketiname detalizuoti atskiroje programoje Sugrįžtanti Lietuva. Suvokiame, jog būsimosios programos turinys turi atliepti pirmiausia grįžti svarstančiųjų, o taip pat valstybės ir Lietuvoje gyvenančių žmonių poreikius. Todėl, rengdami programą, organizuosime viešas konsultacijas bei raginsime emigracijoje gyvenančius lietuvius ir užsienio lietuvių bendruomenes dalintis savo patirtimis, teikti siūlymus ir idėjas.

Naujai programai keliame aiškius ir pamatuojamus tikslus – tikimės, kad iki 2021 m. į Lietuvą sugrįš per 80 000 užsienyje šiuo metu gyvenančių ir dirbančių lietuvių, iš kurių ne mažiau nei 8 000 grįš dėl valstybės taikomų aktyvių priemonių emigracijoje gyvenantiems lietuviams susigrąžinti. Programos peržiūra vyks po dviejų metų nuo jos įgyvendinimo pradžios, pasiektus rezultatus svarstant Vyriausybės ir Seimo lygmenyje. Taip pat nuolat konsultuosimės su užsienio lietuvių bendruomenėmis bei kitomis suinteresuotomis pusėmis.

Kiekvienas žmogus yra laisvas ieškoti geresnio gyvenimo galimybių svetur – dirbti, mokytis ir gyventi kur nori. Tačiau manome, kad geriausia vieta kiekvienam Lietuvos žmogui visgi yra jo Tėvynė – vieta, kurioje kalbama gimtąja kalba, kur gyvena draugai ir artimieji. Todėl norime sukurti geriausias sąlygas, kad Lietuvos žmonės dirbtų, kurtų šeimas ir gerai gyventų ne kur nors kitur, o gimtojoje šalyje.

Kiekvienam išvykusiajam esame pasiruošę ištiesti ranką ir parodyti, kad jo Tėvynėje laukia ne tik tėvai, seneliai ar vaikai, bet ir valstybė. Šį įsipareigojimą kiekvienam užsienyje gyvenantiems Lietuvos žmonėms įgyvendinsime Plano Lietuvai pagalba sukūrę šalyje sparčiai augančią ekonominę gerovę ir, greta to, įgyvendinę Grįžtančios Lietuvos strategiją.

TS-LKD Pirmininkas
Gabrielius Landsbergis